

**Obraćanje Anatolija
Viktorova, šefa OHR ureda u
Mostaru na Konferenciji o
evropskoj integraciji u
organizaciji Udruženja
evropskih regija**

Uloga Bosne i Hercegovine u stvaranju Evrope

Dame i gospodo,

Stvaranje Evrope je posao koji je u toku. Možda smo mi koji dolazimo iz zemalja tranzicije u prilici da s prave pozicije ocijenimo izazove i prilike koji su sastavni dio toga procesa.

Dolazim iz zemlje koja se tokom zadnjih petnaest godina transformirala, skoro da se više ne može prepoznati. Za to vrijeme građanstvo diljem bivše Jugoslavije moralo se suočiti sa veoma dubokim, katkada krvavim promjenama. Nigdje taj proces nije bio tako dramatičniji i opterećeniji ljudskim žrtvama nego što je to bio slučaj u Bosni i Hercegovini.

Ipak, postoje najmanje dva elementa u bosanskohercegovačkom dugom i teškom (ali na kraju predodređenom na uspjeh, nadam se) procesu tranzicije koji se mogu primijeniti u drugim zemljama u okviru procesa stvaranja Evrope.

Jedan od tih elemenata je političke, a drugi kulturne naravi. Svaki od njih predstavlja značajan – izrazito bosanskohercegovački – doprinos izgradnji Evrope.

Poslijeratno političko iskustvo Bosne i Hercegovine

Okupili smo se ovdje u vremenu kada Bosna i Hercegovina učestvuje u ozbiljnim političkim nastojanjima da se dođe do sporazuma o reformi policije koji će zadovoljiti tri principa koja je izložila Evropska komisija. Komisija je, kao što mnogi od vas znaju, jasno naznačila da se policijske službe Bosne i Hercegovine moraju reformisati na način prema kojem će se zakonodavne i budžetske nadležnosti prenijeti na nivo države, policijska područja biti sastavljena na temelju funkcionalnosti, a neprikladno političko uplitanje u vođenje policijskih poslova biti okončano.

Ukoliko dođe do sporazuma – a on se treba postići u septembru ako Bosna i Hercegovina želi ostvariti presudan napredak ove godine – ova zemlja će stići na značajnu prekretnicu u svom poslijeratnom oporavku. Imat će sigurnu poziciju za pokretanje pregovora o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom. Nakon jednog krajnje beznadežnog početka, kad je bila suočena s neposrednim posljedicama rata, te ekonomski, fizički i politički iscrpljena, ova će zemlja zaploviti uzlaznom putanjom prema teškom, ali savladivom putu tranzicije kojim već uspješno idu ostale zemlje centralne Evrope.

Bosna i Hercegovina je do ove faze stigla kroz spoj unutrašnjih i vanjskih poticaja. Ti su poticaji snažno usmjereni sjedinjujućim političkim ciljem da se osigura puno uključ enje u Evropu.

Pod uključivanjem u Evropu, mislim, naravno, na moguće članstvo u Evropskoj uniji, iako se uključivanje ne bi trebalo svoditi samo na težnju za zvaničnim pristupom. Uključivanje znači mnoštvo produktivnih odnosa – ekonomskih, političkih, socijalnih, kulturnih i tehničkih – koje povezuju kontinent unutar i daleko van granica EU. Osim toga, ono podrazumijeva puno učešće i profitabilno poslovanje u globalnoj ekonomiji, što prevazilazi institucionalne granice zemalja i kontinenata.

Bosna i Hercegovina je u periodu zadnjih pet godina ostvarila golemi napredak prema integraciji u Evropu. To je učinila zato

što integriranje u Evropu predstavlja opće prihvaćeni cilj.

Niko, zapravo skoro niko, se ne protivi tome.

Za integraciju je potreban veoma veliki broj političkih i institucionalnih aktivnosti – ipak, nismo uočili zasićenost javnosti ovim projektom. Ako ništa, javnost sve više postaje uznemirena uočavajući propuste političkih vođa da nastave provoditi neophodne promjene kako bi građani počeli osjećati korist u smislu većeg broja radnih mjesta i viših standarda u javnom životu, putovanja bez vize, te mnoštvo ostalih pogodnosti svojstvenih procesu integracije.

Kratkim osvrtom na prednosti koje ostvaruju nove zemlje članice stiže se slika koliko toga se postiže, a koliko toga je pod znakom pitanja za Bosnu i Hercegovinu, koja se na mahove kreće prema polazištu za proces pristupanja. Stope bruto domaćeg proizvoda u Sloveniji, Slovačkoj, Mađarskoj i Češkoj Republici postupno su porasle u drugoj polovini devedesetih godina, kako je proces pristupanja postao izvorom prodornog – veoma pozitivnog – utjecaja na ekonomski život.

Nivo stranog ulaganja također je porastao u svakoj od ovih zemalja. U Slovačkoj, direktna strana ulaganja su samo u 2000. godini premašila ukupna ulaganja koja su u zemlji ostvarena u prethodnih deset godina.

Službeni podaci kazuju da proces integracije povećava i potiče poduzetništvo, investicije i prenos tehnologija.

Iskustvo Bosne i Hercegovine pokazuje da ukoliko znate kuda idete, možete svladati prepreke koje vam stoje na putu. Bez obzira na podjele koje mogu postojati u ovom društvu, narod Bosne i Hercegovine ima odlučnu volju da živi u demokratskom i sigurnom društvu koje je sastavni dio zajedničkog evropskog doma. Uzimajući u obzir volju naroda, čak i glomazan politički sistem – a bosanskohercegovački sistem nije ništa drugo do takav – može ostvariti željeni krajnji rezultat.

Za integraciju je potrebno prijeći dug put. Sada se nalazimo tek u podnožju administrativne i političke reforme, iako BiH ekonomija već pozitivno reaguje na temeljne mjere restrukturiranja koje se provode (a u nekim slučajevima su već uveliko završene) u kontekstu pridruživanja Evropskoj uniji i uspješnog proboja na globalno tržište.

Carinske službe su integrirane, a Agencija za indirektno oporezivanje trenutno priprema poslovni sektor za uvođenje poreza na dodatu vrijednost 1. januara 2006. godine. U komunalnom sektoru uspostavljen je novi zakonodavni i regulatorni okvir, te stvoreni temelji za racionalan komunalni sistem u skladu sa evropskim standardima. Do sličnog napretka došlo je i u sektoru telekomunikacija, u kojemu već djeluje Regulatorna agencija BiH, kao model za susjedne zemlje. Revizijom javnih preduzeća iniciran je dugoročni proces u kojem bi ona trebala postati transparentna i konkurentna, a donešen je i niz zakona koji će značajno utjecati na poboljšanje poslovnog okruženja u BiH – kao preduvjeta za privlačenje investicija i otvaranje radnih mjesta. Ovi zakoni uključuju državne zakone o nabavci i javnim preduzećima, kao i državne i entiteske zakone o reviziji i računovodstvu, i entiteske zakone o bankrotu. Uspostavljen je jedinstveni BiH registar preduzeća, registracija preduzeća sad je pojednostavljena, a u okviru redovnih sudova diljem zemlje uspostavljeno je 16 trgovačkih sudova koji će se posvetiti vođenju poslovnih parnica i utjecati da se prosječno trajanje sudskih procesa u privrednim sporovima više ne mjeri godinama, nego mjesecima.

Ove i ostale reforme već pružaju rezultate. Rast bruto domaćeg proizvoda zadržan je na oko 5% za protekle četiri godine, i bit će znatno viši nego u 2005. Unutrašnja ulaganja za proteklu godinu su pet puta veća nego krajem devedesetih godina. Konvertibilna marka ostaje jedna od najstabilnijih valuta u jugoistočnoj Evropi, a inflacija je zanemariva.

Ovo se odnosi i na aktivnosti učvršćivanja vladavine prava u

BiH. Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće je u punom pogonu, održavajući proces reforme pravosuđa. SIPA, GDS i OSA su već uspostavljene, započinjući rad na glavnim ustavnim zadaćama na kojima se temelji održavanje reda i zakona.

U posljednje tri godine broj državnih ministarstava je povećan sa šest na deset. U isto vrijeme proces racionalizacije odbrambenog sistema Bosne i Hercegovine, dovođenja oružanih snaga na optimalnu veličinu i njihovog stavljanja pod kontrolu države je skoro završen.

Ovdje u Mostaru ujedinjena je gradska administracija, tako da se građani konačno mogu početi nadati boljoj političkoj debati usmjerenoj na pružanje usluga na optimalan, a ne način koji izaziva najveći politički razdor.

Mnoga od ovih poboljšanja nastala su kao posljedica aktivnosti unutar euro-integracijskog procesa – a mnoga od njih će i ubrzati te aktivnosti: to je uspješan ciklus.

Kulturna tradicija Bosne i Hercegovine

Ako je Bosna i Hercegovina pokazala kako se jedna zemlja u najtežim okolnostima može prilagoditi kako bi zadovoljila zahtjeve za integraciju u Evropu, tokom *stoljeća* je pokazala kako različite kulture mogu koegzistirati u miru.

U povijesti ove zemlje tolerancija i mir su pravilo, a konflikt odstupanje. Bosna i Hercegovina ima značajnu tradiciju zbližavanja kultura. Ona je mjesto na kojem se kulture susreću i obogaćuju jedna drugu, na kojem su različite zajednice naučile funkcionirati u neposrednoj blizini na političkom, socijalnom i kulturnom nivou.

To ostatku Evrope daje pozitivnu lekciju. Bosanskohercegovačka tradicija dijaloga i tolerancije, tradicija veličanja razlika prije nego zastrašenosti njima, može biti neprocjenjiva kao način za iznalaženje mirnog i ispravnog puta kroz labirint mržnje i nerazumijevanja koji je stvoren takozvanim 'sukobom

civilizacija'.

Evropski islam postojao je skupa s pravoslavljem i katoličanstvom stotinama godina ovdje u Bosni i Hercegovini, poput niti u istoj kulturnoj tkanini. Bilo je kratkih i tragičnih perioda kad je dijalog bivao prekinut, ali i mnogo dužih, koji su trajali stoljećima, a ne desetljećima, kad je ovaj dio Evrope pokazivao put ka toleranciji i razumijevanju.

Tako može biti ponovo.

Nije potrebno isticati činjenicu da je Mostar, grad-most, mjesto koje spaja, pravo mjesto na kojem se razgovara o ovom značajnom svojstvu Bosne i Hercegovine da spaja kulturne razlike i povezuje ljude.

Bosna i Hercegovina je poseban i konstruktivan element u evropskoj zajednici. Ona stoji na veoma važnoj prekretnici na svom poslijeratnom oporavku. Ukoliko u narednim sedmicama i mjesecima bude mogla proći kroz kapije koje vode ka punoj evropskoj integraciji, njen narod će izvući velike koristi – a i građani diljem kontinenta.

Hvala vam.